PROCJENA ZNANJA I STAVOVA UČENIKA SREDNJIH ŠKOLA O PROBLEMU KORUPCIJE

„Antikorupcijski sat“ studeni/prosinac 2009.

MINISTARSTVO PRAVOSUĐA
Sektor za suzbijanje korupcije

siječanj 2010.

U sklopu edukativno-promotivne kampanje **"Korupcija - to nisam JA"** Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Ministarstvo pravosuđa organizirali su „Antikorupcijski sat" kao edukativni događaj u srednjim školama. Na „Antikorupcijskom satu" učenici su imali priliku nadograditi svoja znanja i stavove o problemu korupcije, te se neposrednim kontaktom upoznati s institucijama koje rade na suzbijanju korupcije (Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, suci, predstavnici USKOK-a, te nevladinih organizacija Transparency International Hrvatska i Udruga za demokratsko društvo). „Antikorupcijski sat" je održan u slijedećim gradovima:

Osijek, 25. studenoga 2009. :Graditeljsko-geodetska škola Osijek – škola domaćin, I. gimnazija, II. gimnazija, III. gimnazija.

Split, 2. prosinca 2009.: Turističko-ugostiteljska škola – škola domaćin, IV. gimnazija Marko Marulić, II. Gimnazija, I. gimnazija.

Rijeka, 8. prosinca 2009.: Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci – škola domaćin, Srednja talijanska škola Rijeka – Scuola media superiore Italiana Fiume, Medicinska škola u Rijeci, Gimnazija Andrije Mohorovičića Rijeka.

Zagreb, 16. prosinca 2009.: Prirodoslovna škola Vladimir Prelog – škola domaćin, II. Gimnazija, IV. Gimnazija.

Na „Antikorupcijskom satu" u navedenim gradovima sudjelovalo je ukupno 463 učenika trećih (33,6%) i četvrtih razreda (66,4%) srednjih škola (Tablica 1.). Međutim, važno je naglasiti kako je ova brojka relativna obzirom da se temelji na broju učenika koji su ispunili upitnik (u Prilogu). Obzirom da ispunjavanje istoga nije bilo obavezno, stvaran broj sudionika je sigurno veći nego što to sugerira statistika upitnika.

Cilj upitnika[1] bio je uvid u stavove učenika o njihovom znanju o problemu korupcije, te o najčešćim izvorima informiranja o istome. Također je ispitivan stav učenika o edukaciji kao mjeri prevencije korupcije, te o percipiranoj korisnosti „Antikorupcijskog sata" u smislu proširivanja njihovog dosadašnjeg znanja o toj temi. Metodologija upitnika temeljila se uglavnom na ordinalnim varijablama u kojima je raspon mogućih odgovora bio od 1 do 5 pri čemu 1 označava odgovor nedovoljno/nimalo, a 5 odlično/u potpunosti (ovisno o pitanju).

Učenici svoje znanje o problemu korupcije u najvećoj mjeri procjenjuju vrlo dobrim odnosno odličnim (42,4% učenika), dok 15,9% učenika smatra da je njihovo znanje o korupciji nedovoljno odnosno loše (Tablica 3.), pri čemu je ukupna prosječna ocjena znanja 3,46 (Tablica 2.). Iz Tablice 4. vidljivo je kako

[1] Ovaj upitnik osmišljen je i proveden isključivo kao oblik povratne informacije koja će biti korisna kao smjernica prilikom osmišljavanja budućih sličnih događaja, te sukladno tome ima određene metodološke nedostatke.

najboljim svoje znanje o korupciji procjenjuju učenici u Osijeku (88,2% smatra svoje znanje dobrim, vrlo dobrim odnosno odličnim), zatim učenici u Splitu (85,8%), te učenici u Rijeci (85%), dok su najkritičniji prema svom znanju učenici u Zagrebu – njih 75% smatra svoje znanje o problematici korupcije prilično dobrim, dok ih čak 21,9% svoje znanje procjenjuje nedovoljnim odnosno lošim.

Učenici važnost edukacije ocjenjuju prosječnom ocjenom 3,99 (Tablica 2.) pri čemu većina učenika odnosno njih 70,1% (Tablica 6.) smatra kako je edukacija izrazito važan element u sprječavanju pojave korupcije, dok ujedno 57,5% (Tablica 7.) učenika smatra kako bi im dodatne edukacije o navedenom problemu bile izrazito korisne. Iz Tablice 6. i Tablice 7. vidljivo je kako čak 91,6% učenika smatra edukaciju važnom, dok je ista nevažna za samo 8,5 % učenika. Također, 86,2% učenika smatra eventualne dodatne edukacije o problemu korupcije korisnima, pri čemu samo 13,8% učenika iste smatra nimalo ili vrlo malo korisnima. Korisnost dodatnih edukacija o problemu korupcije učenici ocjenjuju prosječnom ocjenom 3,63 (Tablica 2.) Važno je napomenuti i kako velika većina učenika, njih čak 83,4% (Tablica 8.), smatra kako je prisustvovanje „Antikorupcijskom satu“ proširilo njihovo znanje o problemu korupcije, pri čemu je prosječna ocjena korisnosti Antikorupcijskog sata u smislu proširivanja dosadašnjih znanja 3,46 (na skali od 1 do 5) (Tablica 2.)

Također, pronađena je značajna pozitivna povezanost između stava o važnosti edukacije, stava o korisnosti dodatnih edukacija i stava o korisnosti održanog „Antikorupcijskog sata“, što znači da što učenici edukacije percipiraju važnijima u prevenciji korupcije, to su više zainteresirani za dodatne edukacije na tu temu, te je ujedno i njihova procjena korisnosti „Antikorupcijskog sata“ veća (Tablica 10.). Također, iz Grafa 5. vidljivo je kako učenici koji svoje znanje o problemu korupcije procjenjuju relativno visokim u većoj mjeri smatraju kako im je „Antikorupcijski sat“ bio koristan, dok učenici koji smatraju svoje znanje lošim ujedno procjenjuju da im je „Antikorupcijski sat“ relativno malo proširio znanja. Takav rezultat je donekle očekivan obzirom da se čini razumnim pretpostaviti kako je znanje učenika o problemu korupcije većinom rezultat njihovog osobnog interesa za tu problematiku (pogotovo ako se uzme u obzir da su izjavili kako u školi dobivaju vrlo malo informacija o toj temi (Tablica (9.)). Sukladno tome, učenici koji svoje znanje o korupciji procjenjuju slabijim ujedno su imali manju korist od „Antikorupcijskog sata“ jer u stvari nisu osobito zainteresirani za problematiku o kojoj se govorilo.

Donekle je zabrinjavajuća činjenica da većina učenika (čak 94,9%) (Tablica 9.) većinu znanja o problemu korupcije temelji na informacijama iz medija. Nadalje, 56,3% (Tablica 9.) učenika izjavilo je kako njihovo znanje o pojavi korupcije vrlo malo odnosno nimalo ne potječe iz škole. Sukladno tome, nameće se zaključak kako bi valjalo više pozornosti posvetiti toj problematici u školama, pogotovo ako se uzme u obzir pozitivan stav učenika o korisnosti edukacija u smislu prevencije korupcije (Tablica 2. i Tablica 6.), te relativno veliki interes koji su iskazali za dodatnim edukacijama na tu temu (Tablica 2. i Tablica 7.).

Iz svega navedenog proizlazi da, iako učenici svoje znanje o problemu korupcije procjenjuju relativno visokim, ipak u velikoj većini smatraju kako bi im dodatne edukacije o toj temi bile korisne. Dodatan poticaj ovakvim sličnim budućim događanjima može biti i činjenica kako učenici smatraju edukacije važnim dijelom prevencije pojave korupcije, iz čega proizlazi da ih je kvalitetnim i dobro osmišljenim programom moguće motivirati da dodatno prošire svoja znanja, čime bi se postigao vrijedan cilj podizanja svijesti učeničke populacije o štetnosti korupcije.

Također, obzirom da učenici u vrlo maloj mjeri informacije o problemu korupcije dobivaju u školama (a u najvećoj mjeri iz medija), bilo bi dobro kada bi se u buduće edukacije škole mogle još aktivnije uključiti. Veća uloga škola svakako bi bila poželjna uzimajući u obzir i pretpostavku kako bi informacije koje bi učenici dobili kroz škole bile u određenoj mjeri objektivnije od onih prezentiranih u medijima.

REZULTATI:

Tablica 1: Posjećenost „Antikorupcijskog sata“ po gradovima

	Spol		**Razred**		**Ukupno**	
	M	Ž	III.	IV.	frekvencija	**postotak**
Osijek	9,9%	10,8%	2,2%	18,4%	96	20,7%
Split	7,9%	20%	13,7%	14,6%	131	28,3%
Rijeka	9%	17,1%	13,7%	12%	120	25,9%
Zagreb	6,8%	18,5%	4%	21,3%	116	25,1%
Ukupno	**33,6%**	**66,4%**	**33,7%**	**66,3%**	**463**	**100%**

Tablica 2: Deskriptivni podaci

	X
U kojoj mjeri je „Antikorupcijski sat“ proširio Vaša dosadašnja znanja o korupciji i borbi protiv korupcije?	3,46
Kakvim biste ocijenili svoje znanje o korupciji?	3,35
U kojoj mjeri, prema Vašem mišljenju, Vaše znanje o problemu korupcije potječe iz edukacije u školi?	2,43
U kojoj mjeri, prema Vašem mišljenju, Vaše znanje o problemu korupcije potječe iz obitelji?	3,38
U kojoj mjeri, prema Vašem mišljenju, Vaše znanje o problemu korupcije potječe iz medija?	3,89
U kojoj mjeri, prema Vašem mišljenju, Vaše znanje o problemu korupcije potječe iz grupe prijatelja i/ili poznanika?	2,89
U kojoj mjeri smatrate edukaciju važnim dijelom sprječavanja pojave korupcije?	3,99
U kojoj mjeri je „Antikorupcijski sat“ ispunio vaša očekivanja?	3,58
U kojoj mjeri bi Vam, prema Vašem mišljenju, bile korisne dodatne edukacije o korupciji i borbi protiv korupcije?	3,63

x – aritmetička sredina (prosjek) (skala odgovora od 1 do 5)

Tablica 3: Procjena znanja učenika o problemu korupcije

	frekvencija	postotak	**valjani postotak**
nedovoljno/loše	71	15,3	15,9
dobro	186	40,2	41,7
vrlo dobro/odlično	189	40,8	42,4
Ukupno	**446**	**96,3**	**100**
Bez odgovora	17	3,7	
Ukupno	463	100	

Graf 1: Procjena znanja učenika o problemu korupcije*

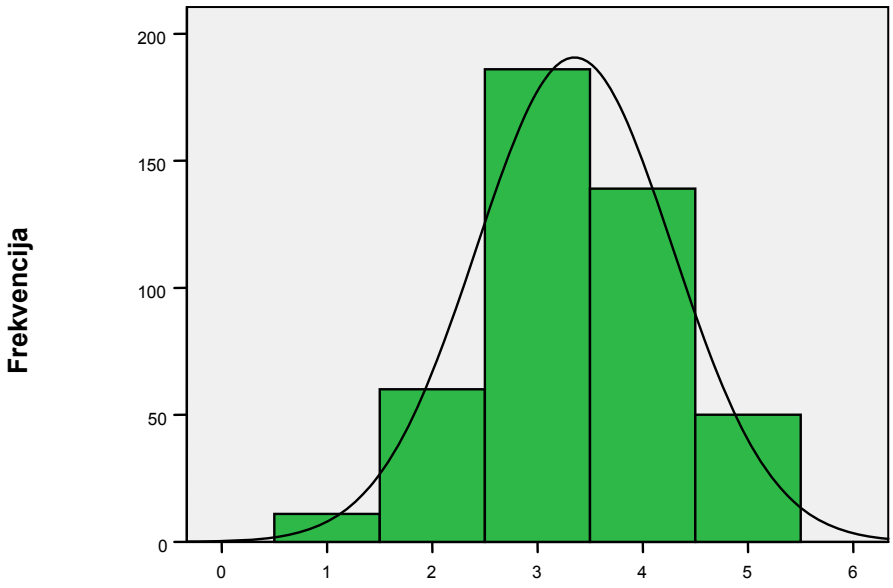

* - svoje znanje o problemu korupcije učenici su procjenjivali na skali od 1 do 5, pri čemu 1 označava nedovoljno znanje, a 5 odlično znanje

Tablica 4: Procjena znanja učenika o problemu korupcije distribuirano prema gradovima

		Znanje			Ukupno
		nedovoljno/ loše	dobro	vrlo dobro/ odlično	
Osijek		11,8%	40,9%	47,3%	100%
	Ukupno	2,5%	8,5%	9,9%	20,9%
Split		14,3%	42,9%	42,9%	100%
	Ukupno	4,0%	12,1%	12,1%	28,3%
Rijeka		15,0%	41,6%	43,4%	100%
	Ukupno	3,8%	10,5%	11,0%	25,3%
Zagreb		21,9%	41,2%	36,8%	100%
	Ukupno	5,6%	10,5%	9,4%	25,6%
Ukupno		**15,9%**	**41,7%**	**42,4%**	**100%**

Graf 2: Procjena znanja učenika o problemu korupcije (Osijek)

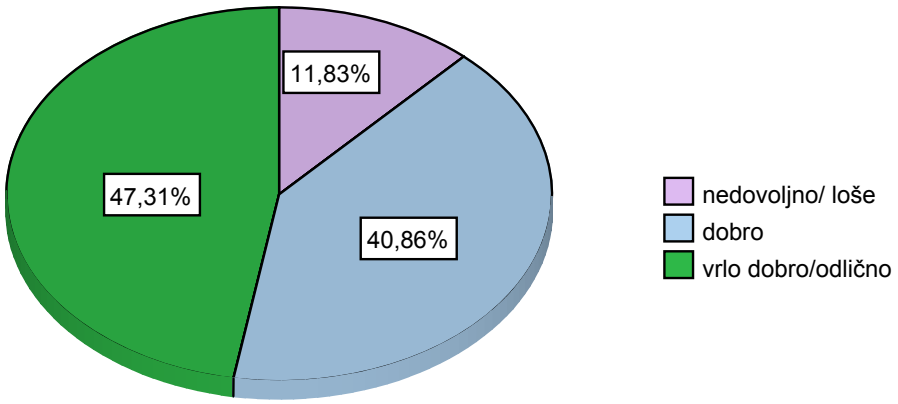

Graf 3: Procjena znanja učenika o problemu korupcije (Split)

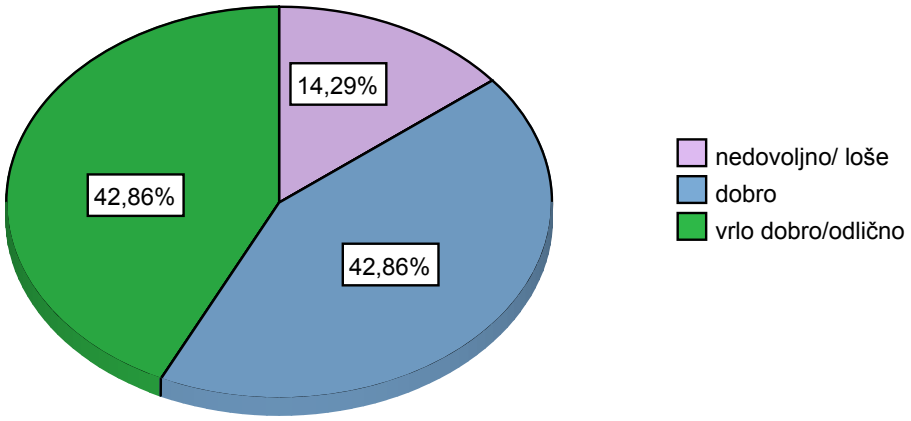

Graf 4: Procjena znanja učenika o problemu korupcije (Rijeka)

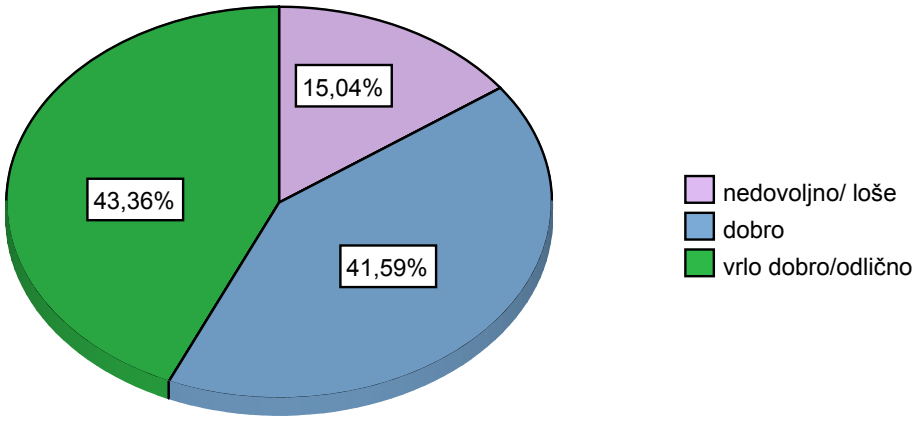

Graf 5: Procjena znanja učenika o problemu korupcije (Zagreb)

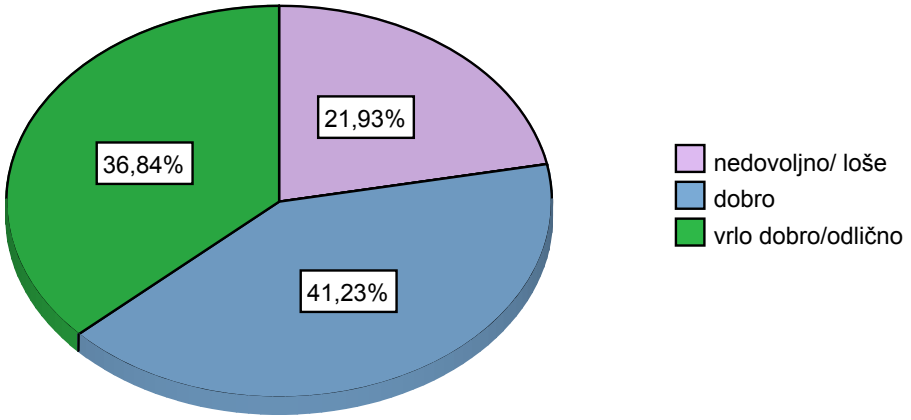

Tablica 5: Procjena korupcijskih situacija

	DA	NE
Zapošljavanje temeljem rodbinskih i prijateljskih veza	78,7%	21,3%
Zapošljavanje radnika „na crno“	59,2%	40,08%
Davanje manjeg poklona liječniku u znak zahvalnosti	28,3%	71,7%
Neprijavljivanje korupcije	77,2%	22,8%
Član ispitne komisije u rodbinskoj vezi s učenikom	58,4%	41,6%
Nakladnik udžbenika u znak zahvale nagrađuje profesora za izbor učenika koji je nakladnik izdao	60%	40%
Otkrivanje medijima povjerljivih poslovnih informacija	55%	45%
Sudac u zamjenu za materijalnu korist donese presudu koja nije utemeljena u zakonu	93,3%	6,7%
Osoba nudi prometnom policajcu novac u zamjenu za neplaćanje kazne za prekoračenje brzine	87,4%	12,6%
Državni službenik koristi službeno vozilo za prijevoz djece u vrtić i/ili školu	29%	71%
Doniranje novca političkim strankama	45,9%	54,1%

(DA - situacija predstavlja korupciju; NE - situacija ne predstavlja korupciju)

Tablica 6: Važnost edukacije u sprječavanju pojave korupcije

	frekvencija	postotak	**valjani postotak**
nimalo važna	39	8,4	8,5
važna	99	21,4	21,5
izrazito važna	323	69,8	70,1
Ukupno	**461**	**99,6**	**100**
Bez odgovora	2	0,4	
Ukupno	463	100	

Graf 2: Važnost edukacije u sprječavanju pojave korupcije

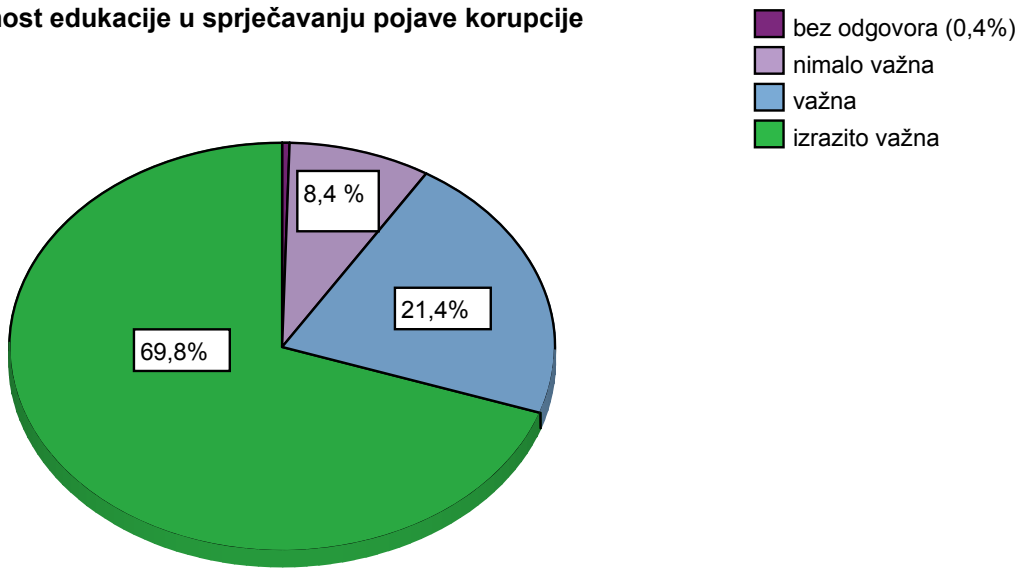

Tablica 7: Korisnost dodatnih edukacija o problemu korupcije

	frekvencija	postotak	**valjani postotak**
nimalo/vrlo malo korisne	63	13,61	13,8
korisne	131	28,29	28,7
izrazito korisne	262	56,56	57,5
Ukupno	**456**	**98,5**	**100**
Bez odgovora	7	1,51	
Ukupno	463	100	

Graf 3: Korisnost dodatnih edukacija o problemu korupcije

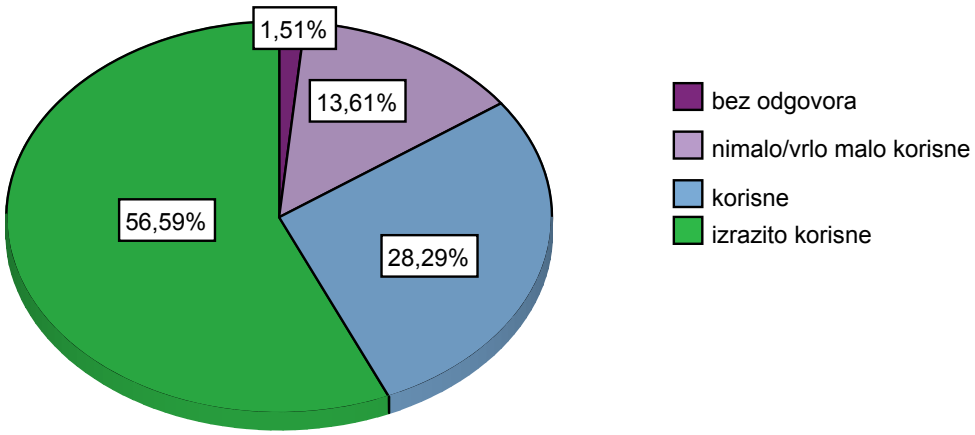

Tablica 8: Korisnost „Antikorupcijskog sata“ u smislu proširivanja znanja učenika o problemu korupcije

	frekvencija	postotak	**valjani postotak**
nimalo/vrlo malo proširenо znanje	75	16,2	16,7
prošireno znanje	142	30,67	31,6
izrazito proširio znanja	233	50,32	51,8
Ukupno	**450**	**97,2**	**100**
Bez odgovora	13	2,81	
Ukupno	463	100	

Graf 4: Korisnost „Antikorupcijskog sata“ u smislu proširivanja znanja učenika o problemu korupcije

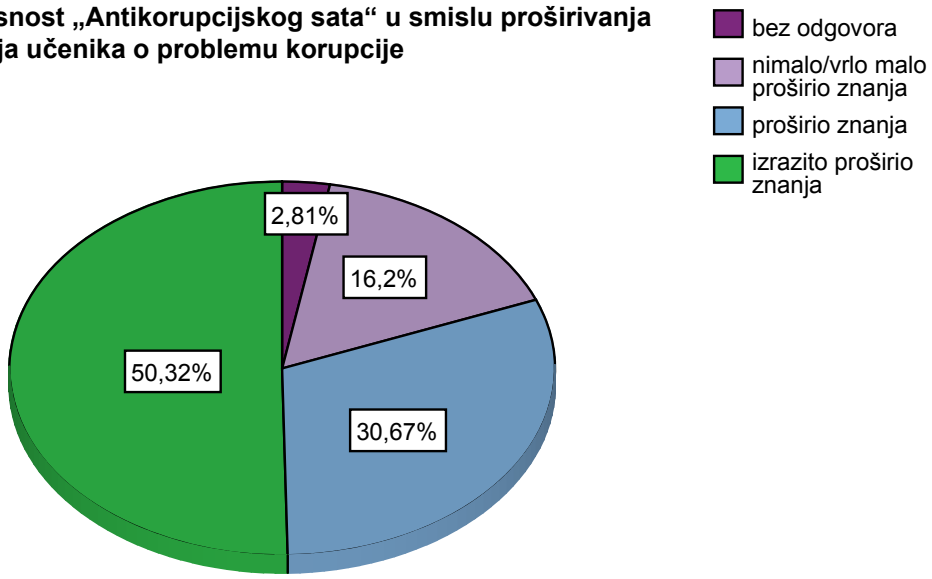

Tablica 9: Izvori znanja o problemu korupcije

	škola	**obitelj**	**mediji**	**grupa vršnjaka**
nimalo/vrlo malo	56,3%	20,8%	5,0%	38,4%
dosta	26,3%	32,2%	28,2%	34,2%
u potpunosti	17,4%	47%	66,75	27,4%
Ukupno	100%	100%	100%	100%

Tablica 10: Povezanost

	znanje	važnost edukacije	korisnost AS-a	dodatne edukacije	spol	razred
znanje	1	0,08	0,01	0,02	-0,15*	0,08
važnost edukacije		1	0,35*	0,42*	0,17*	0,01
korisnost AS-a			1	0,32*	0,13*	0,00
dodatne edukacije				1	0,11*	-0,06
spol					1	-0,02
razred						1

* - značajna korelacija

Graf 5: Procjena znanja učenika o problemu korupcije i procijenjena korisnost „Antikorupcijskog sata“ prema gradovima

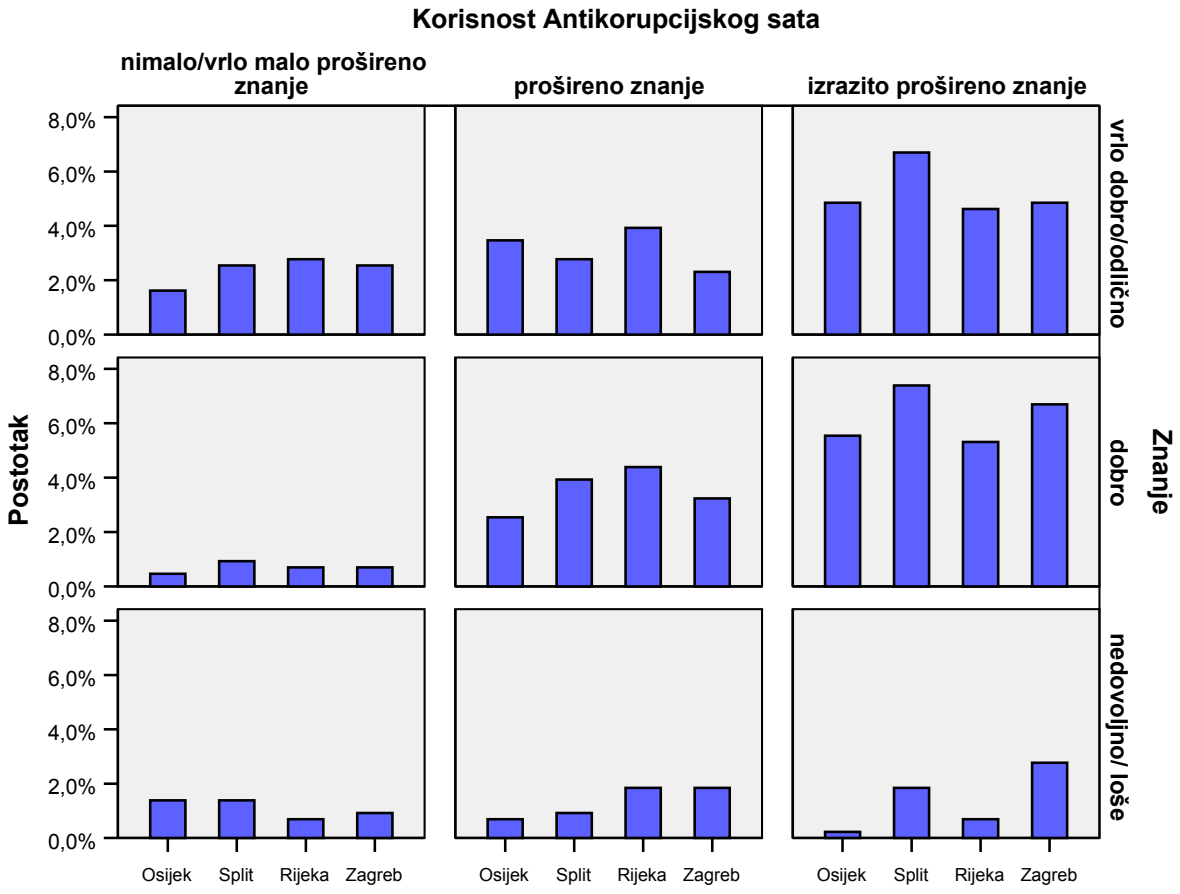

Prilog

Molimo Vas da pored svakog pitanja zaokružite odgovor, odnosno broj koji najbolje opisuje vaše slaganje s navedenom tvrdnjom.

1. Kakvim biste ocijenili svoje znanje o korupciji?

1	2	3	4	5
nedovoljno				odlično

2. U svakoj od slijedećih tvrdnji procijenite radi li se o korupciji ili ne :

a) zapošljavanjem temeljem rodbinskih i prijateljskih veza DA NE

b) zapošljavanje radnika „na crno“ DA NE

c) davanje manjeg poklona liječniku u znak zahvalnosti nakon završenog liječenja DA NE

d) neprijavljivanje korupcije DA NE

e) kada je član ispitne komisije u rodbinskoj vezi s učenikom DA NE

f) kada nakladnik udžbenika u znak zahvale nagrađuje profesora za izbor udžbenika koji je nakladnik izdao DA NE

g) otkrivanje medijima povjerljivih poslovnih informacija DA NE

i) kada sudac u zamjenu za materijalnu korist donese presudu koja nije utemeljena u zakonu DA NE

j) kada osoba nudi prometnom policajcu novac u zamjenu za neplaćanje kazne za prekoračenje brzine DA NE

k) kada državni službenik koristi službeno vozilo za prijevoz djece u vrtić i li školu DA NE

l) doniranje novca političkim strankama DA NE

3. U kojoj mjeri, prema Vašem mišljenju,Vaše znanje o problemu korupcije potječe iz:
(pri čemu **1** znači da Vaše znanje **nimalo** ne potječe iz navedene grupe, a **5** znači da Vaše znanje **u potpunosti** potječe iz navedene grupe):

a) edukacije u školi	1	2	3	4	5
b) obitelji	1	2	3	4	5
c) medija	1	2	3	4	5
d) grupe prijatelja i/ili poznanika	1	2	3	4	5

4. U kojoj mjeri smatrate edukaciju važnim dijelom sprječavanja pojave korupcije?

1	2	3	4	5
nimalo				u potpunosti

5. U kojoj mjeri je „Antikorupcijski sat“ ispunio Vaša očekivanja?

1	2	3	4	5
nimalo				u potpunosti

6. U kojoj mjeri je „Antikorupcijski sat“ proširio Vaša dosadašnja znanja o korupciji i borbi protiv korupcije?

1	2	3	4	5
nimalo				izrazito

7. U kojoj mjeri bi Vam, prema Vašem mišljenju, bile korisne dodatne edukacije o korupciji i borbi protiv korupcije?

1	2	3	4	5
nimalo				izrazito

8. Molimo Vas da navedete Vaše prijedloge za buduća slična događanja
(za kakve događaje biste bili zainteresirani, teme o kojima biste željeli saznati nešto više itd):

_____

_____

_____

9. Spol M Ž

10. Razred III. IV.